

RUS EDEBİYATI

ANDREW BARUCH WACHTEL

ILYA VINITSKY

VakıfBank Kültür Yayınları: 0332
Edebiyat: 077

RUS EDEBİYATI

ANDREW BARUCH WACHTEL
ILYA VINITSKY

Özgün adı
Russian Literature

Türkçesi
Ali Karakaya

Yayın Danışmanı
Ekrem Demirli

Proje Editörü
Dr. Hazal Bozyer

Kitap Editörü
Ahmed Nuri

Kapak ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Kapak Görseli
İlyá Repin, *They Did Not Expect Him*

Son Okuma
Eyüp Karakuş

VakıfBank Kültür Yayınları

İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdeniz Caddesi
No:7/A1 – Kat 13
34768, Ümraniye / İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2024

© Andrew Baruch Wachtel ve
İlyá Vinitsky, 2009

ISBN 978-625-6647-52-7

Kitabın Türkçe yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevî ve mali hakları saklıdır.

This edition is published by arrangement with Polity Press Ltd. Cambridge.

Baskı
İmak Ofset Basım Yayın A.Ş.
Akçaburgaz Mh. 137. Sk. No:12
34522 Esenyurt / İstanbul / Türkiye
Tel: +90 444 62 18
Sertifika No: 71320

1. Baskı: Kasım 2024

RUS EDEBİYATI

ANDREW BARUCH WACHTEL
ILYA VINITSKY

TÜRKÇESİ
ALİ KARAKAYA

ANDREW BARUCH WACHTEL

1959 yılında doğan Amerikalı akademisyen, çevirmen ve eğitimci. Kaliforniya Üniversitesi Slav Dilleri ve Edebiyatı Bölümü'nde doktora yapmıştır. 1988-91 yılları arasında Stanford Üniversitesi'nde ders vermiştir. 1991'den bu yana Northwestern Üniversitesi'nde Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölüm Başkanlığı, Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışmaları Programı Direktörlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. Rus ve Güney Slav edebiyatı, kültürü ve toplumu üzerine yayımlanan bazı kitapları şunlardır: *Russian Literature* (Ilya Vinitsky ile birlikte), *The Balkans in World History, Remaining Relevant after Communism: The Role of the Writer in Eastern Europe, Making a Nation, Breaking a Nation: Literature and Cultural Politics in Yugoslavia, An Obsession with History: Russian Writers Confront the Past.*

ILYA VINITSKY

1969 doğumlu tarihçi ve akademisyen. Princeton Üniversitesi Slav Bölümü'nde Rus edebiyatı profesörüdür. Başlıca uzmanlık alanları: Rus romantizmi ve realizmi, duyguların tarihi ve 19. yüzyıl entelektüel ve manevi tarihidir. Kitapları arasında *Vasily Zhukovsky's Romanticism and the Emotional History of Russia, Ghostly Paradoxes: Modern Spiritualism and Russian Culture in the Age of Realism* ve Andrew Baruch Wachtel ile birlikte yazdığı *A Cultural History of Russian Literature* bulunmaktadır. *The Count of Sardinia: Dmitry Khvostov and Russian Culture*, 18. Yüzyıl Rus Çalışmaları Derneği'nin 2018 Marc Raeff Kitap Ödülü'nü almıştır.

ALİ KARAKAYA

1999'da Mersin'de doğdu. Yeditepe Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik bölümünde çift anadal ve İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünde yandal yaptı. 2021 yazında Bamberg Üniversitesi'nde Rusça öğretim asistanlığı yaptı, 2022 yılında ise Moskova Devlet Dilbilim Üniversitesi'nde bir dönem eğitim aldı. Rusça, Ukraynaca, Türkçe, İngilizce ve Kırım Tatarcası dillerinden farklı alanlarda çevirileri mevcuttur. 2021 yılında "III. Türkiye Genel Çevirmenler Yarışması"nda edebi çeviri kategorisinde birincilik kazanmış, 2024 "Translating Ukraine Yaz Enstitüsü" kapsamında ödüle layık görülen 20 Ukraynaca çevirmeninden biri olmuştur. Stanford Üniversitesi'nde Slav Dilleri ve Edebiyatları bölümünde doktora eğitimine devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

İllüstrasyonlar	7
Kronoloji	9
GİRİŞ	
Bağlantılar Labirenti: Rus Edebiyatının Kültürel Bağlamları	17
1. BÖLÜM	
Kökler: Rus Orta Çağ Kültürü	27
2. BÖLÜM	
Petro'nun Ruhü: On Sekizinci Yüzyılda Rus Kültürü	63
3. BÖLÜM	
Şiirin Ruhü: I. Aleksandr (1801–1825) Döneminde Rus Kültürü	101
4. BÖLÜM	
Rus Düşüncesi: On Dokuzuncu Yüzyıl Rus Kültüründe Millî Kimlik Arayışı	147
5. BÖLÜM	
Rus Psikolojisi: On Dokuzuncu Yüzyıl Rus Kültüründe Bireysel Kimlik Arayışı	201
6. BÖLÜM	
Tiyatro Olarak Hayat: Rus Modernizmi	247
7. BÖLÜM	
Geleceğin Sanatı: Rus Avangardı	285

8. BÖLÜM

Şu An Olarak Gelecek: Sovyet Kültürü 317

9. BÖLÜM

Gelecekte Sonra: Rus Çözülme Kültürü 361

10. BÖLÜM

Kıyamet Yerine: Günümüzde Rus Kültürü 403

SONUÇ

Rus Edebiyatı Nereye Gidiyor? 439

Kaynakça 453

İLLÜSTRASYONLAR

1. Andrey Rublev, Eski Ahit Teslis [Üçleme]	55
2. Vasili Surikov, Boyarina Morozova, 1887	61
3. Aziz Petro ve Pavlov katedrali, Peterburg	78
4. Peterburg'un Planı, 1737	81
5. San İsak Katedrali, Peterburg	108
6 Pavlovsk'da bahçe manzarası	125
7. Aleksandr Sütunu, Peterburg	149
8. A. M. Opekushin, Puşkin Anıtı, Moskova, 1880	173
9. İlya Repin, Beklenmeyen, 1884–1888	223
10. <i>Yargıçlar İçin Bir Tuzak</i> 2'den bir kapak, 1913	293
11. Vladimir Tatlin'in "Üçüncü Uluslararası Anıt"'ı (model)	319

KRONOLOJİ

- 862 Vareg Prensi Rurik Kiev'i yönetmeye davet edilir. Rurik oğulları hanedanı 1598'e kadar sürer.
- 988 Kiev Ruslarının vaftizi. (Doğu Slav beyliklerinin Kiev prenslerinin liderliği altında dağınık bir biçimde birleştiği ortaçağ birliği). Prens I. Vladimir Hıristiyanlığın doğu formunu (Bizans Hıristiyanlığı) kabul eder. Rus kilisesi Konstantinopolis Patrikliğinin alt dalı olur (1448'e kadar).
- 1051 Hilarion Kiev'in ilk Rus doğumlu başpiskoposu olur.
- 1054 Evrensel Hıristiyan kilisesinin Roma ve Yunan (Bizans) kiliselerine ayrılması. Prens Bilge Yaroslav ölür ve Ruslar oğulları arasında bölünür.
- 1240 Kiev'in Moğollar tarafından harap edilmesi. Kiev Ruslarının dönemine Moğollar tarafından son verilmesi ve sözde Moğol-Tatar boyunduruğunun başlangıcı (1480'e kadar sürdü).
- 1242 Prens Aleksandr Nevski Cermen (Livonlar) Haçlıları Buz Üstü Muharebesi'nde yener.

- 1326 Başpiskopos rütbesi Vladimir'den Moskova'ya aktarılır ve burası "Rus toprakların birleştirilmesi" hedefinde önemli bir siyasi güç olur.
- 1453 Konstantinopolis'in Osmanlılar'ın eline geçmesi. Moskova prensleri kısa sürede kendilerini Bizans İmparatorları'nın varisleri ve Moskova çarlığını yeni ve son kutsal Hıristiyan İmparatorluğu olarak ilan ederler (Üçüncü Roma doktrini, 1510): "Hürmetkar Çar! Dinle ve bütün Hıristiyan krallıkların şimdi tek bir krallık, senin çarlığın olduğunu hatırla. İki Roma düştü. Üçüncüsü dimdik ayakta. Ve bir dördüncü olmayacak. Hiç kimse senin Hıristiyan çarlığının yerini alamayacak."
- 1552 ve 1556 Korkunç İvan Kazan ve Astrahan hanlıklarını fetheder. 1582'de Sibiryaya Moskova çarlığına katılır.
- 1565 İvan hükûmetinin özel bir kurulumu ve alt dalı olan Oprıçnina'yı (ona göre) hain ve muzir kimseleri cezalandırma göreviyle kurar. Terör dönemi başlar.
- 1589 Moskova başpiskoposu Eyüp bütün Rusların ilk Patriği olur.
- 1598-1613 Sıkıntı dönemi; bir hanedan krizinden ortaya çıkan Rus iç savaşı.
- 1613 Mikail Romanov Ülke Birliği tarafından çar seçilir. Yeni bir hanedan, Romanov'lar başlar.

- 1653-7 Rusya Dinyeper nehrinin sol kıyısındaki Ukrayna topraklarını kazanır (Kiev dâhil).
- 1653-4 Rus bölünmesinin başlangıcı. Patrik Nikon (Rus Ortodoks Kilisesi'nin lideri) eski Rus ritüellerini yasaklar; Eski İnançlılar karşı çıkar.
- 1682 Başrahip Avvakum, Eski İnançlılar'ın lideri yakılarak öldürülür.
- 1699-1700 Çar Petro Alekseyiç (1672-1735; 1721'den başlayarak Bütün Rusya'nın İmparatoru I. Petro) büyük bir reformlar çağı başlatır.
- 1700-1721 Rusya ve İsveç arasında Büyük Kuzey Savaşı başlar. 1709'da İsveç kralı XII. Karl (Demirbaş Şarl) Poltava'da yenilir. Rusya Baltık topraklarını ele geçirir.
- 1703 Petro Peterburg'u kurar, bu şehir yakında "batılaşmış" Rus İmparatorluğunun yeni başkenti olacaktır.
- 1762 III. Petro soylu sınıfını zorunlu hükûmet hizmetinden muaf tutan manifestosunu yayımlar: "Rus soyluları asla isteği dışında askere çağrılmayacaktır, idari departmanlarımızdan hiçbiri onları acil durumlar veya bizim özel olarak çağırmamız haricinde soyluları kullanamayacaklardır."
- 1762-96 Rus soylularının "Altın Çağı".

- 1767 II. Katerina siyasi amaçları nutuğu Nakaz'ı (Hükûmet Temsilcilerine Yeni bir Yasalar Kodu Oluşturmak için Yönelgeler) yayınlar: "Her Münferit Vatandaş kendisinin Yasalar tarafından korunduğunu görmek istemeli ve bu onu Şartları altında sıkıntıya sokmak yerine, tam tersine bu temel kurala uymayan her diğer insanın teşebbüslerinden korumalı."
- 1773-75 Emelyan Pugachev'in önderliğinde Köylü İsyanı ("Savaşı").
- 1772, 1793, 1795 Polonya'nın bölünmesi. Rus İmparatorluğu batıya...
- 1783 Ve de güneye doğru uzanmaya başlar. Başarılı bir dizi Rus-Türk savaşı sonrası Kırım bölgeleri İmparatorluk topraklarına eklenir.
- 1801 Katerina'nın oğlu, pek tutulmayan I. Pavlov (1796-1801) suikaste uğrar. Oğlu I. Aleksandr tahta çıkar ve büyükannesinin soylu sınıf yanlısı yasalarını tekrar yürürlüğe sokmaya söz verir.
- 1812 Napolyon ile savaş; Moskova yangını.
- 1814 Paris'in müttefik ordular tarafından özgür bırakılması ve önemli Hıristiyan güçler altında (Kutsal İttifak) yeni bir Avrupa düzeninin kurulması.
- 1825 Dekabrist ayaklanması.
- 1830-1 Polonya ayaklanması ve yenilişi.

- 1849 I. Nikolas (1826-55) orduları Avusturya İmparatoru'na Macar devrimini yenmesine yardım etmek için gönderir.
- 1853-6 Doğu (veya Kırım) savaşı, Rusya'nın yenilişi ve ulusal utancı.
- 1861-3 Toprak kölelerinin serbest bırakılışı, II. Aleksandr'ın (1855-1881) yeni bir dizi Büyük Reformlar içinde en önemli hareketlerden bir tanesi: “[Onlara] kendi aile arazilerini satın alma hakkı tanındı ve soyluların izniyle, onlara daimi kullanım için tahsis edilmiş tarım alanlarıyla diğer mülklerin tam sahiplik hakkını edinebilirler. Arazinin bu şekilde tam alınımından sonra köylüler satın alınmış toprak hakkında soylulara olan zorunluluklarından salınmış olacaktır ve serbest köylü toprak sahipleri olacaktır. (...) Bu hükmün ilan gününden iki yıl sonra tam özgürlüklerini ve bazı geçici haklara sahip olacaklardır.” (19 Şubat 1861 Manifestosu). Metinde toprak köleliğinin kaldırılmasından bahsettiğimizde ilandan değil asıl kaldırılmasını (1863) kastediyor olacağız.
- 1863-4 Polonya devrimi (ayaklanması) yenilir.
- 1881 II. Aleksandr bir terörist tarafından suikaste uğrar.
- 1905 Rusya'nın Rus-Japon savaşındaki yenilgisinden sonra İlk Rus devrimi gelir.
- 1914 – 1918 Birinci Dünya Savaşı (veya “Alman Savaşı”).

- 1917 Liberal (Şubat) ve Bolşevik (Kasım) devrimleri. Rus İmparatorluğu'nun bitişi ve Sovyet hükûmetinin Moskova başkentiyle başlangıcı (1922'den başlayarak, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği).
- 1918–21 (veya 23) “Kızıllar” (Bolşevikler) ve “Beyazlar” (monarşistler) arasında iç savaş.
- 1921 Nispeten liberal Yeni Ekonomik Politika (NEP) getirildi. 1928'de yeni hızlandırılmış endüstrilizasyon politikalarını içeren ilk Beş Yıl Planı'nın ve 1929'da başlayarak kolektivizasyonun kabul edilmesiyle sona erdi.
- 1924 Bolşevik Devrimi'nin lideri Vladimir Lenin'in ölümü. 1920'lerde Joseph Stalin yavaş yavaş tam yetki toplar.
- 1937 Stalin'in “temizliklerinin” zirvesi: edebiyat ve sanat camiasından birçok üye tutuklanır ve idam edilir veya hapse atılır.
- 1941–5 Nazi Almanya ile Büyük Yurt Savaşı. 1945'te Sovyet ordusu Berlin'i ele geçirir. 1955'te Varşova Antlaşması'nın imzalanmasıyla Avrupa'da sosyalist cephelelerinin kuruluşu.
- 1953 Stalin ölür.
- 1956 XX. Komünist Parti Kongresi: Stalin'in kişilik kültürünün Kruşev tarafından feshedilmesi. Milyonlarca tutuklu çalışma kamplarından geri döner. “Çözülme” dönemi başlar.

- 1961 Yuri Gagarin uzaydaki ilk insan olur.
- 1962 Küba Füze Krizi.
- 1968 Sovyet ordusu sosyalist cephesini terk etmesini engellemek için Çekoslavakya'yı işgal eder.
- 1960'ların ortası "Çözülme"nin sonu. İlk Sovyet muhalif hareket ortaya çıkar.
- 1960'ların sonu- 80'lerin ortası
- 1971-2 Sovyet rejiminin "Durulma Dönemi". 1979-89 "Afgan" Savaşı.
- 1985 "Üçüncü dalga" (ilk dalga Devrim'den ve İç Savaş'tan sonar ikincisi de II. Dünya Savaşı'ndan sonra olmak üzere) göçünün başlangıcı. 1972'de otuz beş bin kişi Sovyetler Birliği'ni terk etti (çoğunlukla entelektüel kesimin delegeleri).
- 1991 Gorbaçev'in Perestroyka'sı (Sovyet ekonomisinin merkezi planlamasını yeniden inşa etme başarısız girişimi) başlar.
- 1994-6 SSCB dağılır. Rusya, Ukrayna, Belarus, Kazakistan ve diğer eski Sovyet cumhuriyetleri bağımsızlığını ilan eder.
- 1999-2006 Rus-Çeçen savaşları. Vladimir Putin 2000 yılında Rus Federasyonu'nun başkanı olur.

GİRİŞ

BAĞLANTILAR LABİRENTİ: RUS EDEBİYATININ KÜLTÜREL BAĞLAMLARI

Tıpkı diğer edebiyatlar gibi, Rus edebiyatı da kendi kendine değil, karmaşık kültürel etkileşimlerin sonucunda var olmuştur. Lev Tolstoy'un bir ifadesini kullanmak gerekirse, Rus edebiyatının “Bağlantılar Labirenti” içinde yapacağımız yolculuk, büyüleyici ve umarız ki faydalı olacaktır. Sadece ilginç bilgiler, isimler ve eserler öğrenmekle kalmayıp aynı zamanda önemli bir “Öteki” deneyimi ile tanışacağız. Bu sürecin karışıklığını ortaya koyan bir örnekle başlayalım. Seçimimiz ilginç gelebilir; kahramanımız tanınan bir yazar değil, olay önemsiz ve bahsedeceğimiz eser, önemli edebî eserler kanonuna ait değil, hatta bitirilmemiş bir eser. Buna rağmen, bu örnek bizim anlatımımız için iyi bir başlangıç noktası, zira edebî sürecin başlangıç ve ilerleme noktalarını bir minyatürmüşçesine gözler önüne seriyor.

Moskova Üniversitesi rektörünün oğlu ve Rus Romantizm akımının kurucusu Vasili Jukovski'nin de içinde bulunduğu hevesli gençler tarafından kurulmuş bir edebiyat topluluğunun lideri, yirmi yaşındaki şair Andrey Turgenyev, günlüğüne 8 Ağustos 1801'de şunları yazdı:

“Bugün Horn'dan Werther'i satın aldım ve belli bir amaçla olmasa da kitabı çevirttirmeye karar verdim... Ne için ihtiyacım olacağını bilmesem de... Bir anda böyle bir düşünce aklıma geldi.

---

* Burada *Werther*'den kasıt, Johann Wolfgang von Goethe'nin *Genç Werther'in Acıları* (1774) romanıdır. –ed. n.

So eine wahre, warme Freude ist nicht in der Welt, als eine große Seele zu sehen, die sich gegen einen öffnet,* diyor Werther bir paragrafta. Daha önce bunu ilgisizce ve umursamazca okumuştum; şimdi ise benle konuşmamış olsalar bile İvan Vladimiroviç (Lopuhin) ve (Başpiskopos) Platon arasındaki bir diyalogda geçen önemsiz bir kelime, bana eserin asil duruşunu gösterdi ve bu cümleden zevk aldım. Bundan sonra aniden aklıma başka bir düşünce geldi. Werther'deki o cümleyi hatırladım, yeni Werther'imde ne hissettiğimi onun hisleriyle karşılaştıracam ve aynı şeyleri hissediyorsam kendi içime not edeceğim.

Böylece işe kendi içimde başladım. Bu satırları yazmak için bir anda kalkıp odama koştum.

Sabahın gelişi, beni nazikçe kollarına sarmış huzurlu uykuyu kovaladı, uyandım ve taze bir canlılıkla mütevazı kulübemden yukarı tırmandım. Her adımda çiy taneleriyle ağırlaşmış ve toprağa eğilmiş yeni bir çiçekle karşılandım. Taze sabah sevinçle doğuyordu, bütün benliğim canlanıyordu ve sabah beni hayata daha yaklaştırıyordu.

Yokuş aşağı inerken, sis yavaşça yayıldı, kısa süre sonra sanki bulutlar etrafımı sarmış ve alacakaranlıktaymışım gibiydi.

Aniden güneş sisi yarı ve karanlığın içinde aydınlık ortaya çıktı. Kendini koruların ve vadilerin arasında bölerek bir çıktı bir indi. Büyük bir sabırla, parlak güneşin, kasvetin içinde tekrar canlanmasını bekledim. Gökyüzündeki kavga daha bitmemişti, göz alıcı bir parlaklık etrafımı sardı ve kör olmuş bir şekilde kalakaldım.

---

* Türkçeye "Dünyada, büyük bir ruhun size kendini açmasını görmek kadar gerçek ve içten bir mutluluk yoktur." manasına gelen bir ifade olarak çevrilebilir. -ed. n.

Kısa bir süre sonra kalbimden gelen bir his beni etrafa bakmaya itti. Hızlı olmak zorundaydım, zira etrafımda her şey ışılt ışılt ve yakıcıydı.

‘Ulvi Kadın’ önümdeki bulutlara indi; hayatımda bu kadar güzel bir şey daha önce hiç görmemiştim, bana baktı ve yavaşça bulutların üstüne uzanıverdi.

“Beni tanımadın mı?” dedi sesi, sevgi ve zarafetle dolup taşarak. “Kalbindeki yaralara en saf merhemleri dökeni tanı mıyorsun! Hayır! Beni tanıyorsun, tutkulu kalbin benimle çok yakın ve sonsuz bir bağ kurdu. Bebekken bile ellerini bana uzatıp acı acı ağıldın.”

“Evet, öyle!” diye ağıldım, rahatlamış bir şekilde toprağa kapanarak. “Uzun zamandır seni hissediyordum, hırs, uzuvlarıma hiddetle akarken sen bana huzur getirdin, bana hayatın en güzel hediyelerini yolladın ve aldığım her lütfu sadece senden almak istiyorum.”

“Sana bir isim vermiyorum, sana isim verip seni kendilerininmiş gibi görenler çok, her göz seni arıyor ve her göz için senin ışıltın mutluluk demek. Ah, senden sapmışken çok arkadaşım vardı, seni tanıdığımda ise neredeyse herkesi kaybettim, mutluluğumu kendim dışında paylaşabileceğim kimsem kalmadı.”¹

Bu günlük kesiti, kısa bir yorum gerektiriyor. Tarih Ağustos 1801’dir: genç imparator I. Aleksandr’ın, babası zalim hükümdar I. Pavel’in ölümünden (suikastından) sonra tahta çıkışının beşinci ayı. Büyük hevesler ve heyecanla dolu bir dönemdi, dönemin şairlerinin deyişiyle, “yüzyılın aydınlık sabahı” idi. Johann Wolfgang von Goethe tarafından yazılmış *Genç Werther’in Acıları* (Die Leiden

---

1. Andrei Turgenyev, *Diary*, Rus Edebiyatı Enstitüsü, El Yazmaları Bölümü, Peterburg, 309/272, s. 12–13.

des jungen Werthers, 1774) ise mektup biçiminde bir roman ve Alman *Sturm und Drang* hareketinin en önemli eserlerindedir. *Genç Werther'in Acıları*'ndaki yukarıdaki Almanca alıntı, dünyadaki en büyük mutluluk, bir ruhun ötekine açılmasını görmektir diyor. Horn'un Moskova'da bir kitapçısı vardı (o zamanlar çok az kitapçı vardı ve Rus okuyucuların sayısı ise birkaç yüzden fazla değildi). İvan Lopuhin, Rus bir devlet adamı, nüfuz sahibi bir mason, dinî bir yazar ve hayırseverdi. Alman akrasından türetilmiş Rus Ruhani Uyanış Hareketi'nin liderlerinden biri ve Turgenyev'in babasının yakın arkadaşıydı. Mistisizm doktrininin temelinde, aşk ve bilgelğin dışı sembolü Ulvi Sophia bulunuyordu. Piskopos Platon ise Moskova'nın başpiskoposu ve aynı zamanda amatör bir şairdi. Günlükte tasvir edilen olay şöyle yorumlanabilir: Genç bir adam, Goethe'nin kitabını Alman kitapçısından alır ve iki dindar adam arasında geçen bir konuşmaya şahit olur, onların ruhlarının güzelliği bu genci derinden etkiler ve bu konuşma ânında Werther'in, bir ruhun kendini öbürüne açması hakkındaki düşüncesini hatırlar. Kendisi de böyle yüce duygular hissedebilir mi diye test etmeye karar verir ve eve koşup gün doğumu, kendisinin dağa çıkışı ve güzel bir kadın hakkında bir metin yazmaya başlar.

Ancak burada bir paradoks var. Genç adamın eseri, aslında kelimesi kelimesine Goethe'nin şiiri "*Zueignung*" (Bağlılık)'un çevirisidir. Bu şiir, Werther'in Turgenyev'in kullandığı basımının ("*Der Morgen kam; es scheuchten seine Tritte...*") giriş kısmında bulunmaktadır. Bu muhteşem şiirsel girişte Şair, bir dağa çıkar, onu karşılayan çok güzel, ulvi bir kadın görür, kadın ona şiirin örtüsünü açar

---

* Almanca olan bu ifade, "Dehalar Çağı" olarak da anılan 1760'ler ile 1790'lar arasındaki dönemde Alman edebiyatı ve müziğinde duyguların aşırı coşumcu, bireyci ve rasyonalizm karşıtı şekilde tezahür ettiği bir sanat hareketinin adıdır; en önemli temsilcileri, H. L. Wagner, Johann Wolfgang von Goethe ve Fredric Schiller'dir. –ed. n.